

Saliga de barmhärtiga

”Saliga de barmhärtiga, de skall möta barmhärtighet”. Så lyder en av de åtta saligprisningarna i Bergspredikan. Vid en första anblick tycks det vara rätt självklart. Man måste helt enkelt bara vara barmhärtig, skulle man kunna tro. En betraktelse av Volker Hildebrandt.

2009-01-13

Någon måste helt enkelt börja med att oinskränkt leva och handla i

uppriktig barmhärtighet. Då skulle han ju sätta igång en världsförändrande process. Han förvandlar världen med ett första litet steg, vinner på detta sätt andra människor för sin sak, och så småningom blir världen allt barmhärtigare. Slutligen skulle man också själv uppleva ett större förbarmande från de andra och på detta sätt bli salig. En smula sanning ligger i det, men tyvärr bara en smula, för helt så enkelt är det inte.

Matteusevangeliet (18:23-25) berättar om en tjänare, vilkens herre efterskänkt honom en stor skuld: 10 000 talenter, en helt otrolig summa. Överraskande nog är tjänaren oberörd i sitt inre, trots den stora eftergiften av hans skuld. Omedelbart i anslutning till den barmhärtighet, som kommit honom till del, fordrar han kallt och skoningslöst en löjligt liten summa på 100 denarer, vilken en annan

tjänare och kamrat till honom, är skyldig honom!

För att få en uppfattning om storleksordningen: 10 000 talenter motsvarar ungefär 120 miljoner denarer. Denna ofattbara summa efterskänktes honom! Trots detta fordrar han hänsynslöst den löjliga summan på 100 denarer, som en annan är skyldig honom!

Liknelsen om den obarmhärtige tjänaren innehåller ett stycke levnadserfarenhet, som väl var och en upplevt. I tron på att barmhärtighetens kraft kan förändra, med överseende och i förlåtelse vågade vi ta det första steget och hoppades att därigenom kunna åstadkomma en förändring hos den andre. Men det gick inte alltid enligt beräkningarna. Vi kom att stå där som riktiga fånar! Av vårt förskott på förtroende skördade vi

bara besvikelser och uppnådde till slut inte någonting.

Tack och lov går det inte alltid till så. Men det visar, att de barmhärtiga inte alls så lätt möts av förbarmande och till slut blir saliga.

”Saliga de barmhärtiga, ty de skall möta barmhärtighet.” Skulle vi kanske i stället sätta denna saligprisning i relation till Gud? Då skulle man kunna förstå den så: den som är barmhärtig mot andra, kommer i alla fall att finna förbarmande hos Gud, oavsett hur de andra reagerar.

Denna förklaring låter någorlunda meningsfull. Men den visar sig som utpressning, eftersom den framställer Guds förbarmande i viss mån som lön och ersättning, som förtjänst och betalning för vår barmhärtighet: jag ger för att du ska ge. Närmare bestämt: jag ger andra, så att Du, Gud, ger mig.

Men så kan det inte vara, för Guds förbarmande kan man inte köpa. Av en Gud, som skulle låta sig köpas av oss, vore inte mycket att förvänta sig. En sådan Gud skulle ju inte själv få nog. Då skulle han inte kunna ge oss i överflöd, det vill säga: göra oss saliga.

Tillgången genom Bibeln

Låt oss alltså söka efter ytterligare en tillgång till denna saligprisning som vi kan lita på mer än vår egen reflektion. Det vi verkligen kan hålla oss till är Bibeln, den Heliga skrift, Guds ord. – Vi skulle oftare ha Bibeln till hands. Den låter oss upptäcka gömda sammanhang, som förändrar vårt liv.

Låt oss alltså titta litet närmare på ordet ”barmhärtighet”. Vilken betydelse har det i Bibeln? Vad talar Bibeln om egentligen? Vad menar den, när den kallar någon ”barmhärtig”? På hebreiska finns det

två olika ord, som vanligtvis
översätts med ”barmhärtighet”.

Det första lyder ”Rahamim”, som
ordagrant betyder
”barmhärtighetens mage”. Det
betecknar det sätt, på vilket någon
känner för den andre, känslan av
tillgivenhet och medlidande. Därmed
betecknar ”Rahamin” det som på
tyska (och svenska, ö.a) också menas
med barmhärtighet, utan att det
uttryckligen blir artikulerat,
nämligen: att vara berörd av den
andres svaghet, att lida med någon
annan i hans eller hennes olycka och
engagerat reagera på den. Det
hebreiska ”Rahamin” lägger alltså i
ordet hela människans
ianspråkstagande ”rakt igenom
hennes inre”; ianspråkstagandet med
själ och hjärta, som i sitt svar leder
till konkret handling.

Intressant är nu, att såväl Gamla som
Nya testamentet tillskriver Gud detta

handlande: Gud älskar sin son Efraim ”rakt igenom hans inre” kan vi ungefär utläsa hos profeten Jeremias (jfr Jer. 31:20). Och Nya testamentet profeterar om Messias ankomst – ordagrant– ”genom vår Guds barmhärthighet och mildhet” (Luk. 1:78) Därmed blir det gudomliga förbarmandets storhet och intensitet åskådliggjort.

Det andra hebreiska ord, som vanligtvis översätts med ”barmhärthighet”, lyder ”Hesed”. Det betyder ömhet och trohet gentemot den andre, det som kommer från ett eget avgörande och på så sätt tar hela människan i anspråk. ”Hesed” är äkta kärlek och därmed ”barmhärthighet” i ömsesidigt mottagande och hängivenhet. Ordet utesluter entydigt en egoistisk, mer på sig själv tänkande förbindelse, som härstammar från den flyktiga lidelsen och inte det fria, egna beslutet.

Det bibliska begreppet barmhärtighet får genom dessa båda ord ett outgrundligt djup och innesluter i sin betydelse: kärlek, ömhet, trohet, engagemang, godhet, mildhet, medkänsla, förlåtelse och medlidande.

Barmhärtighet kan bara förstås utifrån Gud

Vi människor kan aldrig synliggöra dessa förhållningssätt, utan bara praktisera några av dem och dessutom bara på ett ofullkomligt sätt. Däremot tillskriver Bibeln Gud alla samtidigt.

På så sätt vill den Heliga skrift i ett enda drag också motivera till att öva dessa förhållningssätt till en viss fulländning. Men huvudsakligen vill Bibeln säga, att den fruktbara samverkan av alla goda förhållningssätt bara kan förstås utifrån Gud. Människan är skapad ”till Guds avbild”, står det i första

Moseboken. Därför kan människan bara förstå hela sig själv utifrån Gud. På grund av detta öppnar sig Gud för oss och uppenbarar sitt väsen: genom sitt heliga ord och genom Kyrkan, som Han anförtrott det.

Vill vi lära känna Gud, måste vi läsa Bibeln och gå i kyrkan. Så lär man sig ansikte mot ansikte att se på Honom och be riktigt. Vill vi vara barmhärtiga, så går det till på liknande sätt: bara genom bönen. Ser vi tillbedjande på Guds barmhärtighet, blir vi också barmhärtiga och förvandlas till saligprisningens fullhet: ”Saliga de barmhärtiga, ty de skall mötas av barmhärtighet.”

Bibelns vittnesbörd om Guds barmhärtighet

Vi tillfrågar Bibeln ännu en gång. Vad säger den om Guds barmhärtighet? För det första: den är evig. Långt innan vi behövde den,

omslöt Gud oss med sin älskande barmhärtighet: ”Med evig kärlek älskar jag dig”, står det hos profeten Jeremia.(31:3) Och Paulus skriver till efesierna: ” Han har välsignat oss med all den andliga välsignelse som genom Jesus Kristus finns i himlen, liksom han före världens skapelse har utvalt oss i honom till att stå heliga och fläckfria inför sig i kärlek.” (Ef. 1:3)

Att leva heliga och fläckfria som Guds barn: det är bara möjligt om Gud i övermått är barmhärtig mot oss. Ty naturligtvis vet också Gud, i likhet med vad den 103:e psalmen säger: ” Ty han vet hur vi är skapade, han minns att vi är mull.

Människans dagar är som gräset: hon spirar som blomman på marken, så sveper vinden fram, och den är borta, platsen där den stod är tom. Men evigt varar Herrens nåd...(Ps. 103:14-17)

Dessutom är Guds barmhärtighet ”långmodig och trofast”. Profeten Jeremia jämför Israels otrohet mot Gud med en kvinna, som lämnat sin man och nu vanhelgar landet som en glädjeflicka: ”Lyft blicken mot de kala höjderna och se: var har du inte vältrat dig i otukt?” (Jer. 3:2) Ändå tänkte Gud: ”Jag trodde att hon skulle vända tillbaka till mig när hon hade gjort allt detta, men hon vände inte tillbaka.” (Jer. 3:7) I stället begav sig de trolösa ”på alla höga berg och in under alla grönskande träd och horade där.” Men Gud förblir trofast: ”Om du vänder tillbaka, Israel, säger Herren, skall du få komma tillbaka till mig, och om du tar bort dina vidriga avgudar ur min åsyn skall du slippa att irra omkring. (Jer. 4:1)

Ännu mer dramatiskt går det tillväga hos Hosea (11:3 ff): Gud har alltid varit som en far för Efraim. Men Efraim och hans folk har förträngt det och drar mördande genom

landet: ”Ändå var det jag som lärde Efraim gå och jag som tog dem i mina armar, men de förstod inte att jag botade dem. Med trofasthetens band drog jag dem, med kärlekens rep. Jag var som en som lyfter upp ett barn till kinden. Jag böjde mig ner och gav dem att äta. De skall vända tillbaka till Egypten, och Assyrien skall regera över dem, ty de vägrar att vända tillbaka till mig.” Trots det förblir Gud trofast: ”Hur skulle jag kunna släppa dig, Efraim, överge dig, Israel?”

Guds barmhärtighet är så stor, att Gud måste säga: ”Mitt hjärta är i uppror, all min medkänsla väcks. Jag skall inte låta min flammande vrede få utlopp och förgöra Efraim, ty jag är Gud och inte människa, den Helige mitt ibland er.” Om detta skriver påven Benedikt XVI i sin Jesus-bok: ”Eftersom Gud är Gud, den Helige, handlar han så som ingen människa skulle kunna handla. Gud

har ett hjärta, och detta hjärta
vänder sig så att säga mot sig självt ...
Guds hjärta förvandlar (på så sätt)
vreden och vänder straff till
förlåtelse.”

Guds slutliga barmhärtighet på korset

Guds barmhärtighet med oss
människor kommer till fullbordan på
korset, där Guds Son förvandlar det
orimliga våld och hat, som avlossas
mot honom, ”inifrån” och förvandlar
det till en kärlekens gärning. En
större och mer slutgiltig
barmhärtighet är inte tänkbar.

Påven Benedikt utvecklade det
ytterligare på Marienfeld utanför
Köln 2005: ”Det som utifrån sett är
brutalt våld, blir inifrån sett en
kärleksakt, som ger sig själv, helt och
hållet.” Denna förvandling, som
redan hände i nattvardssalen, utlöste
en process, vars slutliga mål är
världens förvandling dithän, att Gud

måtte vara allt, överallt. (jfr. 1 Kor. 15:28)

Därmed har påven pekat på ett av mänsklighetens stora hopp: ”Alla människor väntar på något sätt i sitt hjärta på världens förändring och förvandling ... Detta nu är den centrala förvandlingsakt, som ensam verkligen kan förnya världen: våld förvandlas till kärlek och död till liv ... Alla andra förändringar förblir ytliga och räddar inte. Därför talar vi om frälsning: det djupast nödvändiga har hänt, och vi kan gå in i detta händelseförlopp.”

Man blir barmhärtig, om man omvänder sig, om man låter sig fångas av denna centrala förvandlingsakt, särskilt under den Heliga Mässan.

Man blir barmhärtig, om man vänder sig till Gud och på så sätt upptäcker trofastheten i hans förbarmande.

Man blir barmhärtig, om man tillåter
lyckan, att först bli älskad av Gud.

pdf | Dokument automatiskt skapad
från [https://dev.opusdei.org/sv-se/
article/saliga-de-barmhartiga/](https://dev.opusdei.org/sv-se/article/saliga-de-barmhartiga/)
(2025-08-08)